

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: קיץ תשע"ג, 2013
 מספר השאלון: 574,057102
 נספח: תמונה לשאלה 3

גאוגרפיה ופיתוח הסביבה
נתי"ב — ניתוח תופעות יסוד במרחב

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמש שאלות על **חבל ארץ שלא נלמד**. עליך לענות על ארבע שאלות, לפי ההוראות בגוף השאלון. לכל שאלה — 25 נקודות; סה"כ — 100 נקודות.

- ג. חומר עזר מותר בשימוש: **אטלס משנת 1993 ואילך**:
 — אטלס אוניברסיטאי חדש, הוצאת יבנה
(בלי המילון למונחי הגיאוגרפיה)
 — אטלס כרטא — פיזי, מדיני, חברתי, כלכלי
 — אטלס כרטא אוניברסלי

ד. הוראות מיוחדות:

- (1) רשום במחברתך את השם ואת שנת ההוצאה של כל אטלס שאתה משתמש בו.
- (2) כדי להמחיש את תשובותיך תוכל להיעזר בסרטוטים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב ב**טיוטה** (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

- 2 - גאוגרפיה, קיץ תשע"ג, מס' 574,057102 + נספח

נתי"ב — ניתוח תופעות יסוד במרחב (100 נקודות)

בשאלון זה תיבדק יכולתך להתמודד עם שאלות העוסקות בחבל ארץ שלא למדת עליו, בעזרת מיומנויות גאוגרפיות ומיומנויות חשיבה ברמות שונות. השאלון מבוסס על ניתוח מפות באטלס ועל נתונים המובאים בשאלון.

בחבל הארץ שהשאלון עוסק בו כלולות המדינות **סלובניה, קרואטיה, בוסניה והרצגובינה, סרביה, מונטנגרו, מקדוניה.**

זכור: המידע הגאוגרפי נמצא לא רק במפות החבליות והפיזיות שבאטלס, אלא גם במפות העולמיות והנושאיות (כמו אקלים, אוכלוסייה, כלכלה).

רשום במחברתך את השם ואת שנת ההוצאה של כל אטלס שאתה משתמש בו (אטלס אוניברסיטאי חדש, אטלס כרטא).

השאלות

עליך לענות על **ארבע** שאלות: על שאלה 1 (חובה), ועל שלוש מהשאלות 2-5. (לכל שאלה — 25 נקודות)

שים לב: לפניך טקסט קצר המשמש רקע לשאלות בשאלון זה. קרא אותו בעיון לפני שאתה משיב על השאלות.

בחבל הארץ שהשאלון עוסק כלולות שש מדינות, שבעבר היו מדינה אחת — יוגוסלביה. מדינה זו הוקמה בשנת 1918 והשתרעה באזור הבלקן. בראשית שנות ה-90 של המאה ה-20 התפרקה יוגוסלביה לשש מדינות עצמאיות: **סלובניה, קרואטיה, בוסניה והרצגובינה, סרביה, מונטנגרו, מקדוניה.**

ענה על שאלה 1 (חובה).

1. מבנה ואוכלוסייה

- א.** במפה הסכמטית של החבל (בעמוד 7) מסומנים מספרים 1-6, המציינים את שש מדינות החבל.
- רשום במחברתך את השם של כל אחת מן המדינות, ולידו את המספר המתאים למדינה במפה. (3 נקודות)
- ב.** לפניך שמות של שלושה אזורים בחבל:
- אזור נהרות הדנובה והטיסה (בחלק שבו הם זורמים בחבל)
 - האלפים הדינריים
 - חוף הים האדריאטי
- בחר בשניים מאזורים אלה, ולכל אחד מהם תאר את המאפיינים הפיזיים האלה:
- טופוגרפיה (הגובה והמבנה של פני השטח)
 - הידרולוגיה (נהרות, אגמים וגופי מים אחרים)
- (סך הכול — **ארבעה** מאפיינים) (12 נקודות)
- ג.** הסבר כיצד השילוב בין הטופוגרפיה ובין ההידרולוגיה משפיע על תפוסת היישובים בכל אחד מן האזורים שבחרת בסעיף ב. (10 נקודות) /המשך בעמוד 3/

גאוגרפיה, קיץ תשע"ג, מס' 574,057102 + נספח - 3 -

ענה על שלוש מהשאלות 2-5.

2. אקלים

בטבלה שלפניך מוצגים נתונים על האקלים בשתי תחנות – האחת בדוברובניק והאחרת בפרישטינה (הערים מסומנות במפה הסכמטית שבעמוד 7).
עיין בטבלה, וענה על הסעיפים א-ג.

תחנה 2	תחנה 1	התחנה האקלים
24.9	19.4	טמפרטורה ממוצעת בחודש יולי (°C)
9.3	-1.2	טמפרטורה ממוצעת בחודש ינואר (°C)
1037	598	משקעים ממוצע רב־שנתי (מ"מ)

(מתוך האתר www.worldweather.wmo)

- א. תאר שני הבדלים במאפייני האקלים בין שתי התחנות, וקבע על פיהם איזו תחנה מייצגת את דוברובניק ואיזו תחנה מייצגת את פרישטינה. (8 נקודות)
- ב. הסבר שני גורמים להבדלים במאפייני האקלים בין שתי התחנות. (10 נקודות)
- ג. ציין מהו סוג האקלים השורר בכל אחת מן התחנות. (7 נקודות)

3. קארסט

- בדרום־מערב סלובניה נמצא אזור בשם קארסט. הנוף האופייני לאזור זה נקרא "נוף קארסטי".
- א. עיין בתמונה שבנספח, שבה נראית אחת מצורות הנוף הקארסטי האופייני לאזור זה. זְהָה את צורת הנוף, ותאר שני תנאים הכרחיים להיווצרותה. (15 נקודות)
 - ב. הסבר שתי השפעות אפשריות של הנוף הקארסטי על הכלכלה באזור. (10 נקודות)

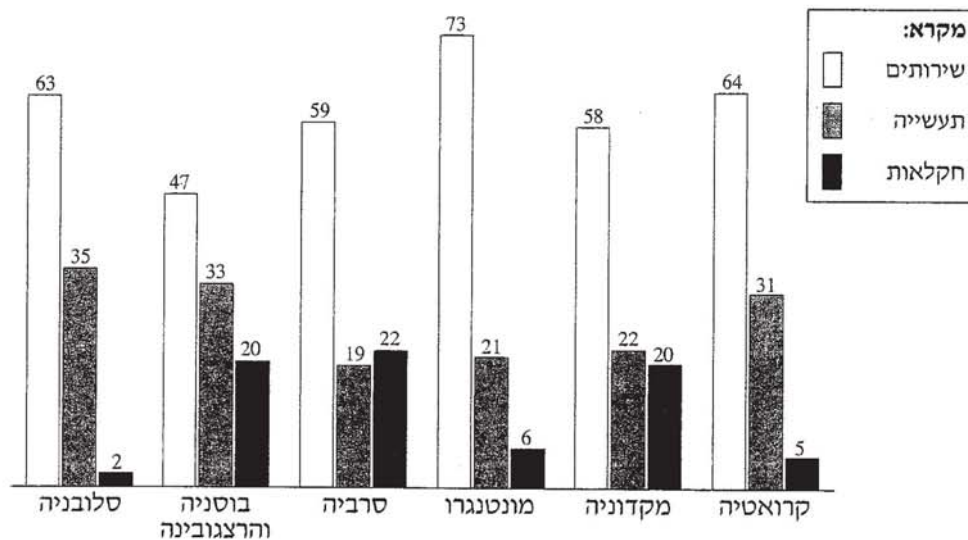
/המשך בעמוד 4/

גאוגרפיה, קיץ תשע"ג, מס' 574,057102 + נספח - 4 -

4. כלכלה ורמת פיתוח

עין בדיאגרמה ובטבלה שלפניך, וענה על הסעיפים א-ג.

מבנה התעסוקה במדינות החבל (2011-2008)
(באחוזים)

(מתוך האתר www.cia.gov)

מדדי פיתוח במדינות החבל (2011)

המדינה	תמ"ג לנפש (בדולרים)	מספר שנות הלימוד (ממוצע)	שיעור תמותת תינוקות (לאלף תושבים)
סלובניה	29,000	11.6	3
בוסניה והרצגובינה	8,200	8.7	14
סרביה	10,800	10.2	7
מונטנגרו	11,700	10.6	9
מקדוניה	10,500	8.2	11
קרואטיה	18,400	9.8	5

(מתוך האתרים www.cia.gov ; www.hdrstats.undp.org)

/המשך בעמוד 5/

- 5 - גאוגרפיה, קיץ תשע"ג, מס' 057102, 574 + נספח

- א. על פי הנתונים בדיאגרמה ובטבלה, קבע איזו מדינה היא בעלת רמת הפיתוח הגבוהה ביותר ואיזו מדינה היא בעלת רמת הפיתוח הנמוכה ביותר. בסס את קביעתך על שני נתונים לכל מדינה – אחד מן הדיאגרמה ואחד מן הטבלה (סך הכול – ארבעה נתונים). (10 נקודות)
- ב. עיין במפות שבאטלס. ציין שניים מן המאפיינים הנראים במפות של המדינה בעלת רמת הפיתוח הנמוכה ביותר, והסבר במה כל אחד מהם מקשה על המדינה להתפתח כלכלית. (8 נקודות)
- ג. הצע שתי דרכים שבאמצעותן המדינה בעלת רמת הפיתוח הכלכלי הנמוכה ביותר יכולה לנצל את המשאבים הטבעיים שלה לפיתוחה הכלכלי. (7 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

- 6 - גאוגרפיה, קיץ תשע"ג, מס' 574,057102 + נספח

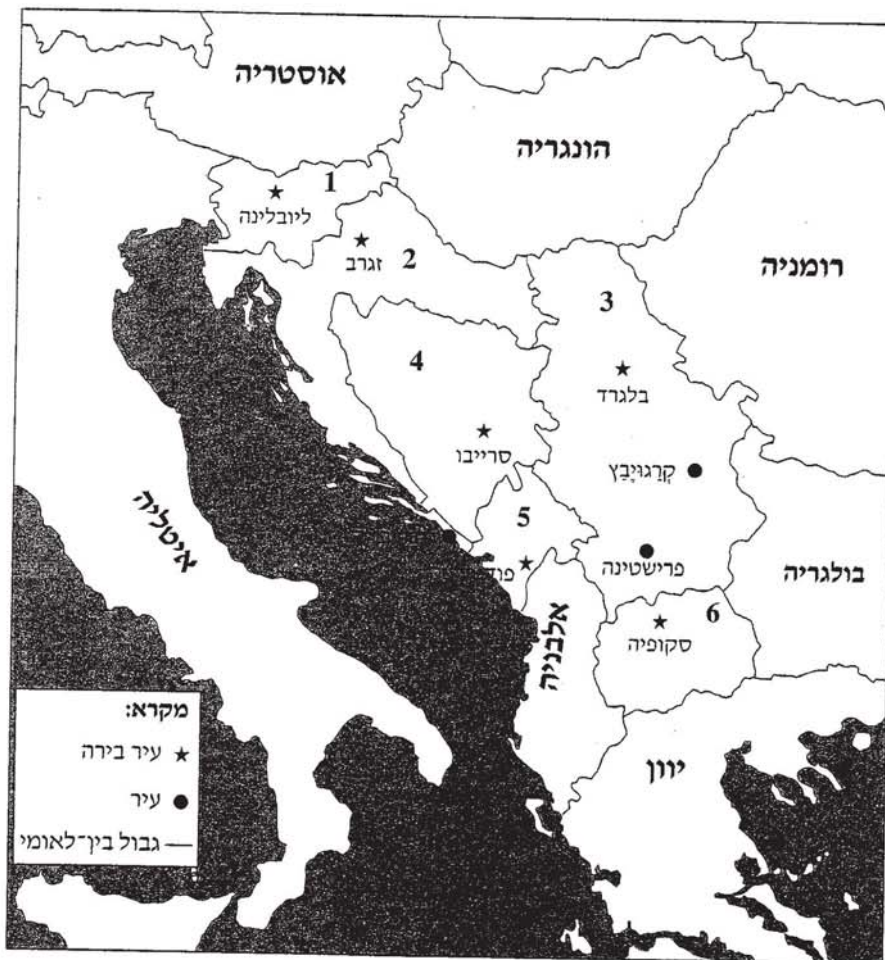
5. ערים

- א. העיר בלגרד הייתה בעבר עיר הבירה של כל החבל (יוגוסלביה).
תאר שלושה גורמי מיקום של העיר אשר תרמו להפיכתה לעיר הבירה של החבל.
(9 נקודות)
- ב. קרְגוֹבֶץ ודוברובניק הן שתי ערים מתמחות בחבל.
ציין מהו תחום ההתמחות של כל אחת מן הערים האלה, והסבר את הקשר בין מיקומה של כל עיר לתחום התמחותה. (10 נקודות)
- ג. בחבל זה לא התפתחה עיר נמל גדולה לאורך חופי הים האדריאטי.
הצג גורם אחד שעשוי להסביר עובדה זו. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

גאוגרפיה, קיץ תשע"ג, מס' 574,057102 + נספח - 7 -

מפה סכמטית של החבל

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך